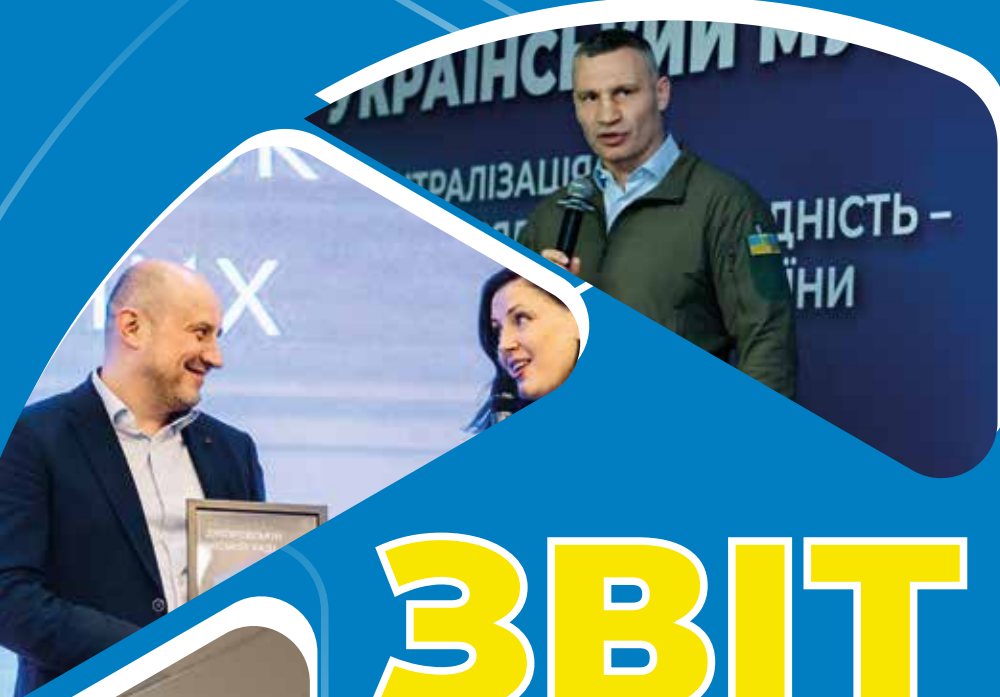

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ

СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

ЗВІТ

**ПРО РОБОТУ ПРАВЛІННЯ
ТА ВИКОНАВЧОЇ ДИРЕКЦІЇ
АСОЦІАЦІЇ МІСТ УКРАЇНИ**

2023

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ (АМУ) – найпотужніша недержавна організація в Україні, яка представляє позицію та відстоює інтереси місцевого самоврядування з 26 червня 1992 року.

Асоціація міст України має статус Всеукраїнської асоціації відповідно до Закону України «Про асоціації органів місцевого самоврядування».

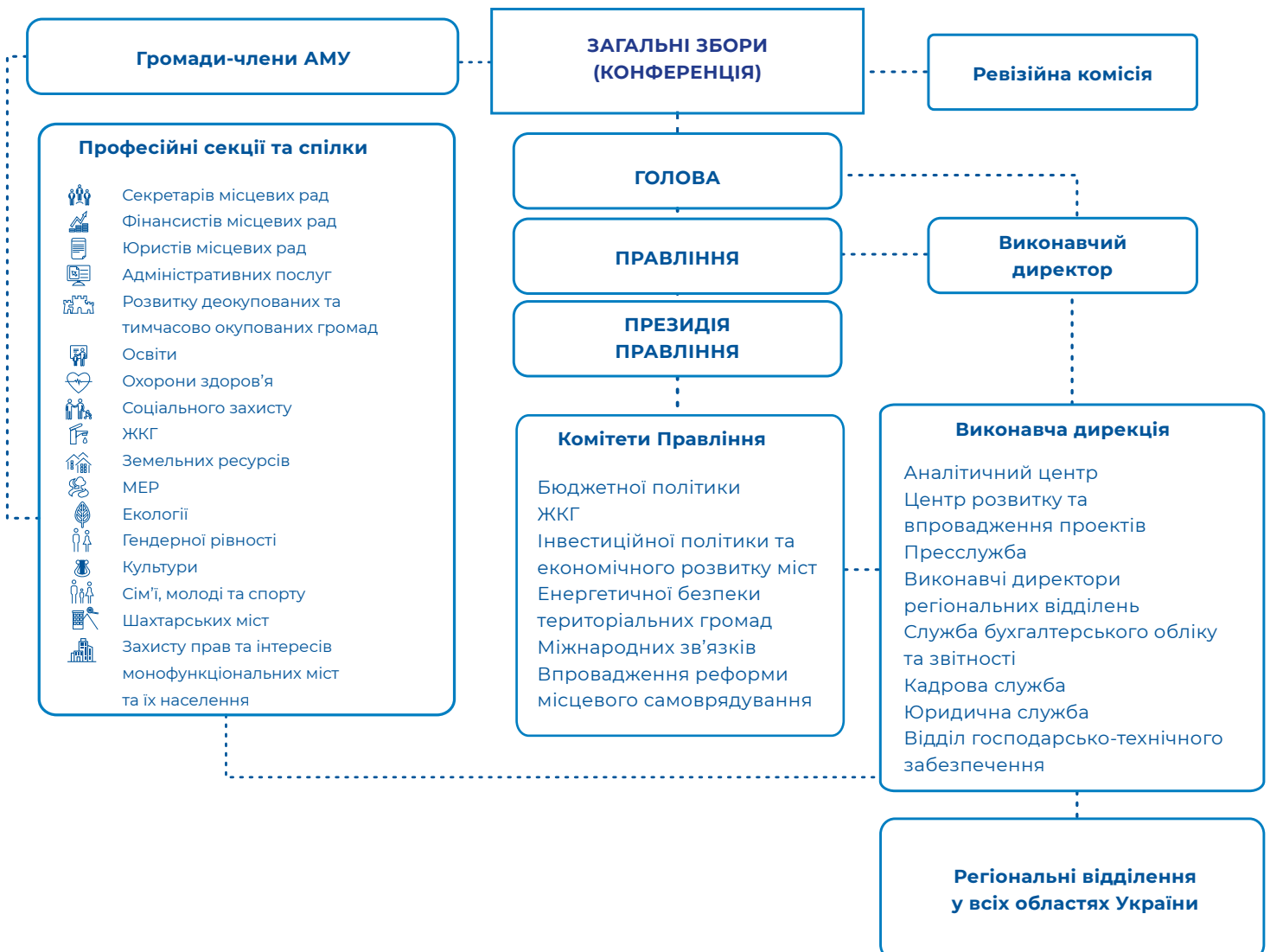
Голова Асоціації міст України
Київський міський голова
Віталій Кличко

Виконавчий директор
Асоціації міст України
Олександр Слобожан

СТРУКТУРА АМУ

Протягом 2023 року представники Асоціації міст України взяли участь у:

30 засіданнях
Урядових комітетів

52 засіданнях
парламентських комітетів

Асоціація міст України провела:

Конференцію "Місцеве самоврядування - основа європейської інтеграції та відновлення України" 07.07.2023. У заході взяли участь **525** представники органів місцевого самоврядування; **9** представників органів державної влади; **16** представників міжнародних організацій

XVII Український муніципальний форум "Децентралізація, прозоре врядування та єдність - основа відновлення України" 04-05.12.2023. У ньому взяли участь **316** представників органів місцевого самоврядування, **21** представник органів державної влади, **16** представників міжнародних організацій, **5** - інших громадських організацій, **15** представників ЗМІ

44 галузевих заходів за участі представників органів державної влади. У заходах взяли участь **2700** представників **1100** муніципальних утворень. Участь у Заходах Діалогу також взяли представники Мінсоцполітики, Мінветеранів, Мінінфраструктури, Міндовкілля, МОН, МОЗ, Мінекономіки, Антимонопольний комітет України, Мінюсту, Мінцифри, Секретаріату КМУ, ДСНС, Держстату, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. За результатами цих заходів було підготовлено **17** рекомендацій, які були направлені до відповідних центральних органів влади для вирішення проблемних питань у житті муніципалітетів

1100 звернень до органів влади
на захист інтересів громад:

Звернення АМУ
до перших осіб держави

Пропозиції АМУ врахування
інтересів місцевого самоврядування

ЗАВДЯКИ ДІЯМ АСОЦІАЦІЇ МІСТ УКРАЇНИ:

на 2024 рік для всіх територіальних громад забезпечено збереження та залучення фінансового ресурсу в обсязі **237,3** млрд гривень

(детальніше стор. 10-12)

Закон України «Закон України «Про водовідведення та очищення стічних вод» № 2887-IX від 12 січня 2023 року. Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади функціонування системи водовідведення, спрямовані на створення сприятливих умов життєдіяльності людини та захист навколишнього природного середовища від негативного впливу стічних вод

новий Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» № 3077-IX від 2 травня 2023 року. Цей Закон визначає принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної служби в органах місцевого самоврядування

Закон України «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» № 3285-IX від 28 липня 2023 року. Цей Закон визначає порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних одиниць, їх найменування та перейменування

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за знищене чи пошкоджене нерухоме майно» № 3050-IX від 11 квітня 2023 року. Схвалені зміни дозволили зменшити втрати місцевих бюджетів по платі за землю та податку на нерухоме майно за рахунок обмеження територій, на яких застосовуватиметься таке пільгове оподаткування

(детальніше стор. 13-14)

- **325** експертних висновків до проектів НПА
- Подано пропозицій до **261** проектів НПА
- Прийнято **43** нормативно-правових актів, в яких врахована позиція Асоціація міст України
- Підготовлено **1** Збірник проблемних питань (потреб) муніципалітетів та пропозицій щодо їх вирішення та **9** Аналітичних записок за **9** секторами: освіта, охорона здоров'я, місцевий економічний розвиток, адміністративні послуги, відкрите врядування, соціальний захист та соціальне забезпечення, державні (муніципальні) послуги та відповідна інфраструктура, відновлення комунальної інфраструктури, земельні ресурси та комунальна власність, які передано Уряду, Верховній Раді України, Офісу Президента України для їх вирішення

ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

- **8** засідань Правління Асоціації міст України
- **109** заходів в РВ АМУ – **3300** учасників
- **17** заходів професійних секторальних мереж, в яких взяли участь **2243** учасники з **571** муніципалітету.

- Підписано **14** меморандумів/угод про співпрацю/взаємодію, в тому числі про надання гуманітарної та технічної допомоги муніципалітетам, з:
 - Торгово-промисловою палатою Італії в Україні
 - ДСГП «Ліси України
 - ГО «Карпатська платформа»
 - Академією арбористів Чеської спілки захисників природи
 - Департаментом кіберполіції Національної поліції України
 - Асоціацією Нідерландських муніципалітетів
 - Київським національним економічним університетом ім.Вадима Гетьмана
 - ДП «Прем'єр Експо» (RebuildUkraine)
 - Люксембурзько-українською Торговою Палатою
 - Національною асоціацією муніципалітетів Італії
 - Представництвом Тайбею в Польщі
 - Конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи
 - Радою європейських муніципалітетів та регіонів (2 угоди про благодійний внесок)

МЕТОДИЧНА ТА КОНСУЛЬТАЦІЙНА ДОПОМОГА

Правова та консультативна допомога

4332 консультацій з бюджетних питань

17 методичні матеріали з урахуванням потреб органів місцевого самоврядування у сферах:

освіти, охорони здоров'я, місцевого економічного розвитку, адміністративних послуг, відкритого врядування, соціального захисту, публічних (комунальних) послуг та відповідної інфраструктури, відновлення муніципальної інфраструктури, земельних ресурсів та комунальної власності

Юридична допомога

Юридичний супровід діяльності членів АМУ та їх представників:

1. Перемога у справі № 916/3938/21 за позовом Укрзалізниці до Великодолинської селищної ради про стягнення компенсації за пільгове перевезення залізничним транспортом окремих категорій громадян на виконання державних програм соціального захисту населення був підготовлений експертний висновок АМУ щодо застосування норм права у сфері бюджетних відносин та порядку фінансування компенсаційних виплат. За результатами розгляду справи Об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду підтвердила, що саме держава як замовник послуг є боржником у цих правовідносинах і про відсутність підстав для покладення на Раду зобов'язань, боржником яких є держава.
2. Перемога у справі № 922/1418/22 АТ за позовом «Укртелеком» до Нововодолазької селищної ради про стягнення компенсації за пільгове користування зв'язком окремих категорій громадян на виконання державних програм соціального захисту населення був підготовлений АМУ був підготовлений експертний висновок щодо застосування норм права у сфері формування та застосування державних соціальних стандартів і нормативів та порядку фінансування державних пільг за користування послугами зв'язку. За результатами розгляду справи Верховним Судом у складі колегії суддів Касаційного господарського суд була сформована судова практика, відповідно до якої компенсація за законодавчо встановлені соціальні пільги має відшкодуватися за рахунок державного бюджету, а додаткові пільги, встановлені відповідною радою – за рахунок місцевого.
3. Конституційному Суду України надано позицію АМУ щодо порушених у конституційній скарзі Третяка Олександра Віталійовича питань стосовно конституційності окремих норм кодексу України про адміністративні правопорушення. Справа прийнята до розгляду та перебуває у провадженні Конституційного Суду України.
4. Надана практична допомога юридичній службі Чернігівської міської ради у підготовці відзиву на адміністративний позов Чернігівської міської військової адміністрації про визнання незаконним та скасування рішення Чернігівської міської ради від 30.03.2023 року № 30/VIII-9, а також у підготовці апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції за цим же позовом у Справі № 620/4737/23.
5. До Приморського районного суду м. Одеси був направлений Експертний висновок АМУ щодо наявності в діях депутата місцевої ради конфлікту інтересів у разі голосування останнім за включення своєї кандидатури до складу постійної депутатської комісії. За результатами розгляду справа закрита за відсутності складу правопорушення. Судове рішення прийнято в інтересах місцевого самоврядування, яке використовується як судова практика іншими муніципалітетами.
6. Надано практичну допомогу 23 громадам в судових засіданнях (підготовка клопотань, відзивів, заяв, взяття на поруки, надання характеристик).

Центральні ЗМІ
66 телефіра
1807 згадок у матеріалах друкованих та електронних ЗМІ

Регіональні ЗМІ
513 телефірів
15819 згадок у матеріалах друкованих та електронних ЗМІ

Офіційна ФБ сторінка АМУ
20575 фоловерів

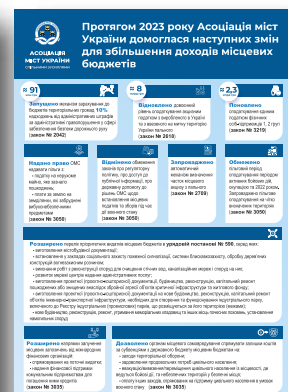
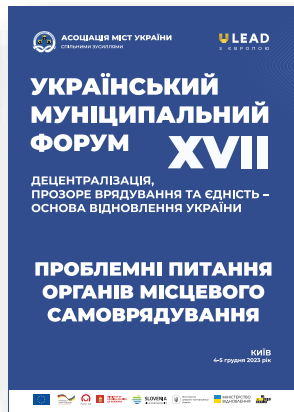

Офіційний телеграм-канал АМУ
2462 підписників

Офіційний ютуб-канал АМУ
1143 підписники
51 електронних дайджестів «Робота громад в умовах воєнного стану»

Видання АМУ

2023 рік був присвячений висвітленню на міжнародному рівні правди про ситуацію в Україні та потреб територіальних громад України у відбудові, організації участі делегацій міських, селищних та сільських голів у міжнародних заходах та навчальних візитах, налагодженню міжнародного міжмуніципального партнерства та реалізації проєктів міжнародної технічної допомоги.

Асоціація міст України:

- Підписала 10 меморандумів про співпрацю з міжнародними фондами та організаціями щодо надання гуманітарної та технічної допомоги (ГО «Карпатська платформа»; Академія арбористів Чеської спілки захисників природи; Асоціація Нідерландських муніципалітетів, 2 угоди про Благодійний внесок РСМР, Меморандум про партнерство та співробітництво з Люксембурзько-українською Торговою Палатою, Меморандум про взаємодію між Дочірнім підприємством «Прем'єр Експо» (RebuildUkraine), Меморандум про співпрацю з торгово-промисловою палатою Італії в Україні, Національною асоціацією муніципалітетів Італії, Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво з Представництвом Тайбею в Польщі, Меморандум про взаєморозуміння з Конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи).
- Співпрацювала з Радою європейських муніципалітетів та регіонів, Конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи, Європейським комітетом регіонів, Асоціацією Європейських міст "Eurocities", іншими міжнародними організаціями та національними асоціаціями органів місцевого самоврядування країн Європи для сприяння залученню міжнародної допомоги Україні.
- Спільно з Європейським комітетом регіонів сприяла організації відпочинку **2832** дитини з громад, які були деокуповані або знаходяться в зоні постійних обстрілів (Греція, Іспанія, Латвія, Литва, Мальта, Німеччина, Польща, Фінляндія, Швеція).
- Сприяла доставці гуманітарної допомоги, медичного та комп'ютерного обладнання та генераторів до 29 територіальних громад України.
- Зверталася до міжнародних організацій щодо:
 - налагодження / продовження співпраці з АМУ, зокрема для побратимств громад;
 - захисту місцевого самоврядування у зв'язку з прийняттям законопроекту 5655;
 - зміни статусу українських окупованих міст (Донецьк, Севастополь) і виключення їх зі списку UCLG Eurasia;
 - формування роботи над Концепцією відновлення місцевого самоврядування після Перемоги;
 - тиску на місцеве самоврядування в Україні;
 - підтримки Резолюції Європейського парламенту від 15 червня 2023 року (2023/2739 (RSP));
 - врахування зауважень Асоціації міст України до Фінансового механізму для України (Ukraine Facility);
 - заклику до спільних дій для звільнення викрадених мерів.

- Сприяла налагодженню побратимських зв'язків між громадами України та муніципалітетами з Італії, Іспанії, Латвії, Норвегії, Польщі, Словенії, Угорщини, Фінляндії, Франції, Чехії, Швеції.
- Забезпечила роботу 34 делегацій з 530 представниками ОМС у міжнародних заходах закордоном; організувала та координувала участь представників міських, селищних та сільських рад-членів АМУ у міжнародних заходах у якості спікерів.
- Сприяла участі трьох голів громад-членів АМУ в програмі «Відкритий світ» від Congressional Office for International Leadership, Сполучені Штати Америки.
- Спільно з «Прем'єр Експо» взяла участь у підготовці та проведенні 2 виставок-форумів «Rebuild Ukraine» у Варшаві, в рамках яких більше 30 громад представили свої проєкти відновлення, більше 100 громад мали можливість поспілкуватися з представниками бізнесу та донорських організацій.
- Взяла участь у підготовці та проведенні конференції-виставки «Відновлення України» спільно з Торгово-промисловою палатою Італії в Україні.
- 40 голів українських територіальних громад серед 200 мерів з п'яти континентів підписали Глобальну декларацію мерів за демократію для спільного захисту демократичних цінностей.
- Провела в Києві Конференцію «Міське самоврядування – основа європейської інтеграції України» та XVII Український муніципальний форум за участі послів різних держав, представників міжнародних організацій, мерів, експертів тощо.
- Представники АМУ взяли участь у 10 засіданнях Європейського Альянсу міст і регіонів для відновлення України. Під час дискусій, голови громад - членів Асоціації міст України, експерти та співробітники Асоціації привертати увагу до головних проблем місцевого самоврядування в Україні та надавали свої пропозиції щодо їх вирішення. Протягом 2023 року Асоціація міст України надала свої пропозиції Європейському комітету регіонів щодо рекомендацій Європейського Парламенту та Ради про заснування Ukraine Facility, надала відповіді на консультаційну форму, щодо підготовки висновку Комітету регіонів з питання Ukraine Facility, написала офіційний лист пану Даріо Нарделла, доповідачу з питань Ukraine Facility, меру Флоренції, з проханням підтримати позицію Асоціації міст України щодо залучення представників ОМС до процесу розробки та реалізації Ukraine Facility та Плану Україна, надала відповіді та пропозиції до опитувальника Європейського комітету регіонів щодо Пакету розширення 2023 – Грузія, Молдова та Україна. Також, 8 грудня 2023 року радниця голови Асоціації міст України Оксана Продан на робочому засіданні Альянсу презентувала Концепцію відновлення місцевого самоврядування в Україні, що може слугувати орієнтиром майбутнього відновлення України на місцевому рівні.
- Рада Європи відзначила Асоціацію міст України премією «Північ-Південь» на знак визнання рішучої відданості забезпеченню кращої інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючих громадах та вирішенню соціально-економічних проблем, що виникають у людей під час війни. Відзнаку від імені АМУ отримав член Правління Асоціації міст України, Голова Секції тимчасово окупованих та деокупованих громад, мер Маріуполя Вадим Бойченко.
- Інгульський сільський голова Алла Миронова відзначена Європейським комітетом регіонів Премією імені Павла Адамовича.
- Реалізує 12 проєктів міжнародної технічної допомоги. Підготовлено близько 10 заявок на гранти і подано на конкурс для громад - членів АМУ.

- В рамках проєкту «Транскордонне співробітництво між Україною та Словаччиною» (CBC4US) спільно з Асоціацією міст та громад Словаччини та Норвезькою асоціацією місцевих та регіональних влад проведено **4** онлайн заходи: круглий стіл з цивільного захисту населення, конференція «Шлях до ЄС з точки зору місцевого самоврядування», конференція «Міжнародна співпраця: можливості та приклади», семінар «Кращі практики відкритого врядування у Словаччині, Україні та Норвегії». Спільно зі словацько-українським культурним товариством «FEMAN» організовано участь делегації представників місцевого самоврядування України у Дні України в Кошице (Словаччина). Крім того, проведено опитування громад з питань прозорості, громадської участі, а також розроблено і видано посібник з планування та реалізації проєктів транскордонного співробітництва «Словацько-українське транскордонне співробітництво на місцевому та регіональному рівнях як інструмент спільного територіального розвитку та оновлення України, та підготовлено матеріали для посібників з відкритого врядування та енергоефективності.
- В межах реалізації Проєкту ЮНІСЕФ «Громада, дружня до дітей та молоді» **61** громада отримала кошти на забезпечення соціальних, медичних та освітніх потреб сімей з дітьми, які постраждали внаслідок воєнних дій.
- У рамках спільного Проєкту Асоціації муніципалітетів Нідерландів VNG International та АМУ «Підтримка відновлення місцевого самоврядування та відбудови і реконструкції громад в Україні» було розроблено плани відновлення трьом громадам Херсонської області та одній громаді Миколаївської області, проведено 24 вебінара за участі іноземних та українських спікерів.
- В рамках проєкту ULEAD:
 - Проведено **4** інфо-сесії для представників муніципалітетів, в яких взяли участь **585** учасників з **463** громад з **24** областей України, під час яких їх було поінформовано про можливості та переваги налагодження міжнародного партнерства;
 - АМУ за сприяння РЄМР налагодила **10** партнерств з асоціаціями органів місцевого самоврядування країн ЄС;
 - створено **30** міжмуніципальних партнерств між 30 муніципалітетами України та **30** муніципалітетами з **10** країн ЄС;
 - розроблено **48** апікаційних форм проєктних заявок, на основі яких буде розроблено та подано на фінансування **10** гендерно-чутливих проєктів;
 - у партнерстві з РЄМР проведено **7** Форумів солідарності за участі представників муніципалітетів, асоціацій органів місцевого самоврядування та урядовців: Латвії, Чехії, Франції, Італії, Польщі, Угорщини, Іспанії, під час яких муніципалітети поінформували про досвід міжнародного міжмуніципального партнерства та висловили готовність і бажання і надалі налагоджувати таку взаємодію заради відновлення та спільного розвитку.

Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

АМУ взяла участь у засіданнях експертної групи Ради європейських муніципалітетів та регіонів з питань гендерної рівності і в підготовці українського перекладу оновленої Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад.

ДІЇ АСОЦІАЦІЇ МІСТ УКРАЇНИ у 2023 році щодо захисту бюджетів територіальних громад 2023-2024 років

I. Результати дій АМУ щодо захисту бюджетів територіальних громад 2023 року

Завдяки активним діям Асоціації міст України вдалося відстояти законодавчі положення, які забезпечили додаткові надходження до бюджетів територіальних громад, посилення оперативності та гнучкості прийняття рішень органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану, а також відхилити пропозиції, які б чинили негативний вплив на бюджетне забезпечення місцевого самоврядування, а саме:

1. Забезпечено запуск механізму зарахування до бюджетів територіальних громад 10% надходжень від адміністративних штрафів за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі; адміністративні штрафи, що накладаються органами електротранспорту (тролейбус, трамвай).
2. Відновлено довоєнний рівень оподаткування акцизним податком з виробленого в Україні та з ввезеного на митну територію України пального (закон № 2618).
3. Попереджено втрати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (проект №8317 не просувається).
4. Не допущено перекидання фінансового навантаження на громади щодо обов'язкового фінансування із бюджетів територіальних громад видатків на оплату послуг з підготовки фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) освіти державної та/або комунальної власності (проект № 9026 знято з розгляду).
5. Збережено на період воєнного стану надходження земельного податку та орендної плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, екологічного податку, єдиного податку четвертої групи, загального мінімального податкового зобов'язання за земельні ділянки, земельні частки (паї) через обмеження пільгового періоду в оподаткуванні одним 2022 роком та застосування такого пільгового оподаткування лише на окупованих територіях та територіях активних бойових дій (закон № 3050).
6. Надано право органам місцевого самоврядування надавати пільги з:
 - податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки у частині об'єктів житлової/нежитлової нерухомості, які внаслідок бойових дій зазнали незначних пошкоджень, придатні для проживання/використання за цільовим призначенням (відповідно) та підлягають відновленню шляхом поточного ремонту;
 - плати за землю (земельний податок, орендна плата) у частині земельних ділянок, не придатних для використання у зв'язку з потенційною загрозою їх забруднення вибухонебезпечними предметами (закон № 3050).
7. Закріплено, що на період дії воєнного стану органи місцевого самоврядування можуть приймати та вводити в дію рішення щодо встановлення ставок та пільг з місцевих податків та/або зборів та/або рішень про внесення змін до таких рішень протягом усього бюджетного періоду, а також встановлювати за необхідності індивідуальні податкові пільги, до таких рішень не застосовуватимуться обмежувальні вимоги Податкового кодексу України, Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», Закону України «Про доступ до публічної інформації», Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (закон № 3050).
8. Поновлено оподаткування єдиним податком фізичних осіб-підприємців 1, 2 груп за виключенням тих платників, податковою адресою яких є території активних та можливих бойових дій та тимчасово окуповані (закон № 3219).
9. Розширено напрямки залучення місцевих запозичень від міжнародних фінансових організацій: у період дії воєнного стану в Україні місцеві запозичення від міжнародних фінансових організацій можуть спрямовуватися на поточні видатки місцевих бюджетів та надання фінансової підтримки комунальним підприємствам для погашення ними кредитів, залучених у МФО у попередні періоди під місцеві гарантії (закон № 3035-IX).
10. Доповнено перелік пріоритетних видатків, що можуть здійснюватися з місцевих бюджетів в умовах воєнного стану (зміни до урядової постанови № 590), зокрема врахував наступні пропозиції Асоціації міст України переліку пріоритетних видатків місцевих бюджетів на:
 - проведення інвентаризації та нормативної грошової оцінки земель;
 - виготовлення містобудівної документації;

- встановлення у закладах соціального захисту пожежної сигналізації, системи блискавкозахисту, обробку дерев'яних конструкцій вогнезахисним розчином;
- виконання робіт з реконструкції споруд для очищення стічних вод, каналізаційних мереж і споруд на них;
- розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг;
- заходи місцевих програм підтримки та розвитку сільського господарства;
- забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення й утилізації відпрацьованих побутових ламп розжарювання;
- накопичення (приріст) матеріальних цінностей державного матеріального резерву;
- виготовлення проектної (проектно-кошторисної) документації, будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт пошкоджених або знищених внаслідок збройної агресії об'єктів критичної інфраструктури та житлового фонду;
- виготовлення проектної (проектно-кошторисної) документації на нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, необхідних для створення та функціонування індустріального парку, включеного до Реєстру індустріальних (промислових) парків, що розміщуються за його територією (межами);
- нове будівництво, реконструкцію, ремонт, утримання меморіальних кладовищ та інших місць почесних поховань, установлення намогильних споруд;
- оплати послуг з розроблення техніко-економічного обґрунтування щодо недоцільності подальшої експлуатації, добудови (завершення будівництва), проектів ліквідації вугледобувних підприємств (шахт);
- оплату медичних оглядів підопічних та працівників інтернатних установ/закладів системи соціального захисту населення, внутрішньо переміщених осіб.

Також віднесено до пріоритетних витрат місцевих бюджетів витрати на розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на депозитах за умови придбання державних цінних паперів на суму в розмірі 50% загального обсягу коштів, які розміщуються на депозитах.

II. Дозволено органам місцевого самоврядування спрямувати залишки коштів за субвенціями з державного бюджету місцевим бюджетам, збережені на рахунках місцевих бюджетів станом на 1 січня 2023 року, на заходи територіальної оборони, задоволення продовольчих потреб цивільного населення, евакуацію/вивезення/переміщення цивільного населення із місцевості, де ведуться бойові дії, та небезпечних територій у безпечні місця, оплату інших заходів, спрямованих на підтримку цивільного населення в умовах воєнного стану (закон № 3035-IX).

II. Результати участі Асоціації міст України при підготовці та доопрацюванні пакету бюджетних законопроектів на 2024 рік

Для забезпечення врахування інтересів місцевого самоврядування Асоціація міст України, брала активну участь у підготовці законопроекту про Держбюджет-2024 (проект № 10000) та змін до Бюджетного кодексу (проект № 10037) на всіх стадіях їх розгляду.

Завдяки зусиллям Асоціації міст України загалом на 2024 рік для всіх територіальних громад забезпечено збереження та залучення фінансового ресурсу в обсязі **237,3 млрд гривень**:

ПЕРЕДБАЧЕНО:

- розподіл **87,5 млрд гривень** освітньої субвенції між бюджетами територіальних громад;
- **33,4 млрд гривень** додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією рф. Між 418 бюджетами територіальних громад розподілено **9,7 млрд гривень** такої дотації;
- закріплення та спрямування частини додаткової дотації для компенсації зменшення громадам фінансових ресурсів у 2024 році по відношенню до 2021 року у зв'язку з вилученням «військового» ПДФО. Орієнтовний обсяг цієї компенсації **11 млрд гривень**, остаточні показники будуть визначені постановою Кабінету Міністрів України про розподіл відповідної дотації;
- **44,8 млрд гривень** Резервного фонду;

- **2,5 млрд гривень** субвенції на облаштування безпечних умов в школах;
- **1,5 млрд гривень** субвенції на придбання обладнання, модернізацію їдалень (харчоблоків);
- **1,0 млрд гривень** субвенції на облаштування безпечних умов у закладах охорони здоров'я;
- **428,8 млн гривень** додаткових дотації місцевим бюджетам на забезпечення утримання соціальної інфраструктури та компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам літакобудування;
- **20,0 млн гривень** субвенції на компенсацію ризику населенню у зоні спостереження;
- Фонд ліквідації наслідків збройної агресії;
- закріплення права муніципалітетів спрямовувати вільні залишки місцевих бюджетів 2023 року, за рішенням місцевих рад, на захищені видатки (оплату праці, медикаменти, продукти харчування, комунальні послуги, обслуговування боргу), заходи тероборони, підтримку сил безпеки і оборони, захисні споруди цивільного захисту, укриття та ін.;
- надання права всім громадам, в тому числі селам та селищам, здійснювати внутрішні та зовнішні запозичення.

ЗБЕРЕЖЕНО 55,2 млрд гривень:

- **18,8 млрд гривень** базової дотації для 1014 бюджетів територіальних громад;
- **15 млрд гривень** від продовження зарахування до бюджетів місцевого самоврядування 64% ПДФО, при цьому не менше цих додаткових 4% податку має бути спрямовано на видатки за електричну та теплову енергію, водопостачання, водовідведення, природний газ, інші енергоносії;
- **12,4 млрд гривень** внаслідок скасування вилучення у 235 територіальних громад коштів реверсної дотації;
- **9 млрд гривень** акцизного податку з виробленого в Україні та з ввезеного на митну територію України пальне.

НЕ ДОПУЩЕНО:

- погашення за рахунок коштів бюджетів місцевого самоврядування заборгованості за середньостроковими позиками, наданими місцевим бюджетам у 2009–2014 роках в обсязі **9 млрд гривень**.
- Асоціація міст України і надалі буде відстоювати інтереси місцевого самоврядування для забезпечення подальшого зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування, залучення додаткових та збереження важливих для громад ресурсів, відновлення територіальних громад від наслідків збройної агресії, посилення оперативності та гнучкості прийняття рішень органів місцевого самоврядування щодо місцевих бюджетів.

Захист інтересів громад у законодавчому процесі

Житлово-комунальне господарство

Завдяки активній позиції АМУ режим постачання природного газу підприємствам комунальної теплоенергетики за режимом ПСО було продовжено на опалювальний сезон 2023/2024 року. Окрім того, постачання природного газу за режимом ПСО для було продовжено також бюджетним підприємствам та організація, що перебувають у власності територіальних громад. Таким чином відповідним суб'єктам було забезпечене стабільне та гарантоване постачання природного газу протягом опалювального сезону для забезпечення послугами тепlopостачання та гарячого водopостачання всіх категорій споживачів, а також для забезпечення власних потреб.

Забезпечено переклад на українську мову, адаптацію та поширення серед ОМС Європейських стандартів догляду за деревами (Technical Standards in Tree Work). Розроблені профільними організаціями з 11 країн Європи стандарти відображають найкращі європейські практики посадки, обрізки, та догляду за деревами, і будуть активно використовуватися ОМС для проведення робіт з благоустрою в населених пунктах, забезпечивши більш комфортне та безпечне середовище мешканцям населених пунктів. Стандарти розміщені на вебсторінці Асоціації міст України: <https://auc.org.ua/novyna/jevropeyski-standarty-doglyadu-za-derevamy-ukrayinskoju>

Завдяки наполегливій позиції АМУ, ухвалений у 2023 році Закон України «Про водовідведення та очищення стічних вод» не містить надмірні повноваження по контролю за підприємствами водовідведення, які планувалося покласти на новостворений центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) у сфері житлово-комунального господарства.

Адміністрування податків

19 грудня 2023 року Кабінет Міністрів України схвалив постанову № 1333 «Про затвердження Порядку подання інформації щодо рішень про встановлення податкових пільг із сплати місцевих податків та/або зборів, прийнятих на підставі заяв платників податків про визнання земельних ділянок непридатними для використання у зв'язку з потенційною загрозою їх забруднення вибухонебезпечними предметами». Зауваження та пропозиції, надані АМУ враховані Мінфіном в остаточній редакції постанови, зокрема, вилучені норми, які вимагали від ОМС вказувати інформацію, не передбачену ПКУ та якою не володіє ОМС, а також вчиняти дії, які не передбачені чинним законодавством; виключені норми, якими обмежувалось право ОМС у щорічному прийнятті нових окремих рішень; виключена норма щодо оприлюднення на вебпорталі ДПС поданої інформації, що містить персональну інформацію платників податків.

Освіта

Після звернення АМУ до Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала № 5-882/23 від 23 серпня 2023 року щодо проблеми забезпечення безоплатним харчуванням дітей пільгових категорій (внутрішньо переміщені особи та ті, що постраждали внаслідок бойових дій) Уряд схвалив Стратегію реформування системи шкільного харчування на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023—2024 роках, одним із завдань якої є передбачення субвенції з державного місцевим бюджетам у 2025 році на забезпечення харчування у закладах освіти.

Експериментальний проєкт «Спеціаліст із безпеки в освітньому середовищі» Міністерства внутрішніх справ України, який вже реалізовується в громадах, був доопрацьований Асоціацією міст України та обговорений на низці профільних заходів задля покращення та поширення цікавих практик серед освітян.

Сукупністю звернень Асоціації міст України до Міністерства освіти та науки України, Кабінету Міністрів України, окремо Прем'єр-міністру України та народним депутатам щодо браку коштів освітньої субвенції у 2023 році, Урядом було виділено додатково 324,3 млн грн громадам на часткове погашення заборгованостей із заробітної плати перед вчителями.

Організація роботи органів місцевого самоврядування

Прийнято Парламентом новий Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» № 3077-IX від 2 травня 2023 року, що врахував всі концептуальні пропозиції Правління АМУ.

У Законі України «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» № 3285-IX від 28 липня 2023 року, враховані пропозиції Асоціації міст України щодо закріплення за сільськими, селищними, міськими радами повноважень із встановлення меж сіл та селищ, розподілу відповідальності за фінансування заходів між органами місцевого самоврядування та органами державної влади в залежності від ініціатора.

У затвердженій Урядом Державній антикорупційній програмі на 2023-2025 роки Асоціації міст України вдалося замінити обов'язковість на рекомендацію для органів місцевого самоврядування щодо встановлення мінімальної штатної чисельності уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції. Завдяки висновку АМУ з програми були виключені положення, що рішення органів місцевого самоврядування про створення комунальних підприємств не визнаються, якщо були прийняті без погодження з Антимонопольним комітетом; діяльність комунальних підприємств, створених без дозволу Антимонопольного комітету, має бути припиненою.

У Положенні про підготовку і проведення призову громадян України на строкову військову службу та прийняття призовників на військову службу за контрактом, затвердженого постановою КМУ від 21 березня 2002 року № 352, враховані пропозиції АМУ щодо формування персонального складу міської призовної комісії у разі, якщо в населеному пункті утворено військову адміністрацію.

Цивільний захист

У Порядку утворення та функціонування пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення місцевої пожежної охорони, затвердженого постановою КМУ від 7 квітня 2023 року № 315, враховані пропозиції АМУ щодо приведення термінології у відповідність до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та норму щодо забезпечення та контролю рішень місцевих органів виконавчої влади начальником місцевої пожежної охорони.

Порядок утворення та функціонування пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення добровільної пожежної охорони, затвердженого постановою КМУ від 7 квітня 2023 року № 314, доповнено положенням, що пожежно-рятувальні підрозділи у своїй діяльності керуються також рішеннями органу місцевого самоврядування. Також враховано пропозицію щодо визначення мінімальної кількості учасників підрозділу ДПО, зокрема за їх видами.

Завдяки зауваженням АМУ у Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, виключення таких споруд із фонду та ведення його обліку, затверджених постановою КМУ від 10 березня 2017 року № 138, вдалося запобігти прийняттю негативних положень та удосконалити окремі положення Порядку, зокрема:

- виключені терміни, які не відповідають положенням Кодексу цивільного захисту України;
- попереджено запровадження норми про встановлення заборони на здійснення укриття населення в об'єктах, які не включені до фонду захисних споруд;

- запроваджено спрощену процедуру встановлення можливості використання для укриття населення як споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів;
- удосконалено процедуру взяття на облік захисних споруд, включення (виключення) об'єктів фонду захисних споруд до (з) відповідного фонду;
- виключені положення, які запроваджували контроль за здійсненням органами місцевого самоврядування власних повноважень.

У Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення повноважень суб'єктів забезпечення цивільного захисту, вдосконалення законодавства з питань захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, організації та проведення евакуації населення, забезпечення охорони життя та здоров'я громадян» № 3441-IX від 08 листопада 2023 року враховані пропозиції АМУ щодо:

- уточнення переліку суб'єктів, до повноважень яких віднесено регулювання правовідносин у галузі регулювання водних відносин;
- зміну критеріїв територіальних громад, які залучаються до створення ланок територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту (обмежено лише містами-обласними центрами);
- уточнення повноважень місцевих державних адміністрацій щодо планування та організації робіт із забезпечення населення захисними спорудами не тільки протягом дії особливого періоду, а і в звичайних умовах.

Регіональний та місцевий розвиток, відновлення

У Порядку визначення територій відновлення враховано пропозицію Асоціації міст України - збільшено строк подання пропозицій до переліку територій відновлення з 5 днів до 1 місяця, а в Порядку розроблення планів відновлення та розвитку територіальних громад - збільшено з одного до двох місяців строк розроблення таких планів (постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2023 р. № 731).

У Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 326, враховано пропозиції Асоціації міст України щодо включення адміністративних будівель до переліку об'єктів, яким завдано шкоди, та врахування збитків, пов'язаних з демонтажем та переробкою будівельних відходів руйнувань (постанова Кабінетом Міністрів України від 01 грудня 2023 року № 1256).

За пропозиціями Асоціації міст України закріплено участь асоціацій органів місцевого самоврядування в процесі розроблення регіональних стратегій розвитку та Державної стратегії регіонального розвитку України (постанови Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816 і № 817)

Постанова КМУ «Про внесення змін до пункту 19 Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» від 12 вересня 2023 року № 972 враховує пропозиції АМУ, а саме розширює перелік видатків другої черги, які спрямовані на розвиток індустріальних парків, зокрема дозволяє виготовлення проектної (проектно-кошторисної) документації, нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, необхідних для створення та функціонування індустріального парку, включеного до Реєстру індустріальних (промислових) парків, як в межах, так і за межами індустріальних парків.

Недопущено підписання Президентом України законопроекту 5655 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери містобудівної діяльності» як такого, що обмежує права місцевого самоврядування контролювати будівництво, стимулює незаконне будівництво.

Не допущено прийняття Закону України «Про особливості управління об'єктами державної власності в лісовій галузі та порядок утворення та діяльності спеціалізованого державного лісогосподарського акціонерного товариства «Ліси України», як такого що позбавляє територіальні громади власності на лісові землі.

Відкрите урядування

Проект Плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство “Відкритий Уряд” у 2023—2025 роках не передбачав навіть згадки про муніципалітети і їх асоціації. Але завдяки системній роботі Асоціації міст України і співпраці з Конгресом місцевих і регіональних влад Ради Європи було враховано частину пропозицій Асоціації міст України. Зокрема, в прийнятому 17 листопада 2023 року Плані дій із впровадження Ініціативи «Партнерство “Відкритий Уряд” у 2023—2025 роках вперше з 2011 року є акцент на залученні муніципалітетів, зокрема відзначено і роль Асоціації міст України. Також вперше зазначено, що Уряд у найближчі роки підтримуватиме приєднання органів місцевого самоврядування до локальної програми Партнерства.

Соціальний захист

Мінсоцполітики у постанові Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості» від 03 жовтня 2023 року № 10493 врахувало пропозиції Асоціації міст України: бюджетні установи отримали можливість брати участь в експериментальному проекті.

09 червня 2023 року Верховний Суд у складі суддів об'єднаної палати Касаційного господарського суду поставив остаточну крапку на користь громад у спорах за позовами акціонерного товариства «Українська залізниця» (Укрзалізниця) до територіальних громад про стягнення компенсації за пільгове перевезення пасажирів. Асоціація міст України брала активну участь у формуванні позиції у цій справі та надала експертний висновок щодо застосування норм права у сфері бюджетних відносин та порядку фінансування компенсаційних виплат.

31 липня 2023 року Уряд прийняв постанову № 789, якою внесено зміни до Порядку надання допомоги на проживання ВПО. За пропозицією АМУ виплату допомоги ВПО на наступний період продовжено автоматично без звернень до ОМС.

24 серпня 2023 р. Асоціації міст України звернулася до Міністерки соціальної політики України О. Жолнович щодо недопущення порушень Нацсоцслужбою законодавства в частині покладення обов'язків з проведення перевірки фактичного місця проживання/перебування внутрішньо переміщеної особи на посадових осіб територіальних громад. Це убезпечило ОМС від виконання невластивих для них повноважень.

